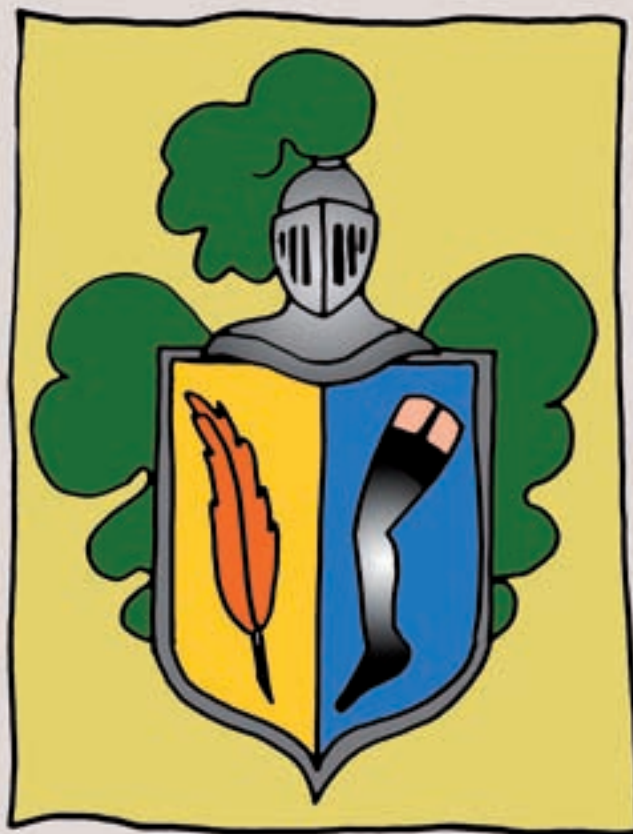

Maleint les dones

De Pere Torroella, hi ha ben poca gent que en sàpiga alguna cosa. Poeta, cavaller i cortesà, va servir a la cort navarresa de Carles de Viana, motiu pel qual va ser un dels primers escriptors catalans que va utilitzar també el castellà. En els volums medievals de la *Història de la literatura catalana*, Martí de Riquer va situar el possible lloc de naixement de l'escriptor a Torroella, perquè és d'on provenia la família, però el fillòleg Francisco Rodríguez Risquete, que acaba de publicar els dos volums de l'obra poètica completa de Torroella a l'Editorial Barcino, indica que probablement va néixer i va morir a la Bisbal durant el segle xv. Fa temps que se sabia. Jordi Frigola, per exemple, va dedicar-li un capítol al llibre *La Bisbal*, que vam publicar als Quaderns de la Revista de Girona. De Torroella, Rodríguez Risquete n'escriu que «fou admirat com un mestre d'amor, és a dir, com el principal deixeble d'Ausiàs March». Com que quan escric aquestes ratlles no han distribuït encara aquests dos volums, no sé si el seu editor crític continua afirmant que Torroella va ser el primer català a escriure un sonet en la nostra llengua. Veig, però, que Rodríguez Risquete indica que l'escriptor té una certa fama com a autor en castellà gràcies al *Maldecir de mujeres*, un joc literari sobre el qual Juan

Una altra ombra

Em sembla bastant clar que a Emili Vigo, un dels cinc escriptors-periodistes contemporanis de qui tracta l'exposició «A l'ombra de Josep Pla», no li hauria agradat formar part d'una mostra amb aquest títol. Vigo va polemitzar amb Pla, tal com a la mateixa exposició ens recordaven. Valia la pena anar-hi. Però és una llàstima que Vigo hagi hagut d'arreugerar-se sota una ombra que va combatre. «A l'ombra de Pla, sempre hi ha una dona que plora», va dir Josep Vergés. Potser Vigo no ploraria però, com Agustí Cabruja, un altre dels cinc escriptors-periodistes de qui tractava aquesta exposició, segurament hauria buscat una altra ombra. Però quina, si en aquest país que anem fent sovint sembla que només hi cap un sol a cada àmbit?

XAVI ROQUEJA

de Flores, un autor un xic posterior, va inventar-se la llegenda que Torroella va morir a mans d'un grup de dones enfurismades. «És un final del tot coherent amb la broma literària que Torroella havia iniciat anys enrere». No és la primera vegada que ho escric: jo no acabo d'estar tan segur que tot plegat sigui només un invent. Pere Torroella va casar-se amb Violant de Llebià, que era bisbalenca i senyora de Sant Cebrià dels Alls, un poble abandonat de les Gavarres. Encara avui, en un racó molt poc transitat, hi ha un antic molí medieval conegut com *el molí de la Senyora*. I, en un altre costat de les Gavarres, justament entre Sant Cebrià dels Alls i el veïnat de Rabioses, hi ha la font Torroella, que ara està estroncada, però que era la millor font d'aquella banda. No hi ha cap mas, ni hi ha hagut tampoc mai que se sàpiga cap bosc, cap camp o cap puig Torroella en aquell costat, però sí que se sap que algun Torroella va passar temporades a Sant Cebrià dels Alls, segurament al Castell, que avui és un mas espatllat, perquè n'eren els senyors. I a Rabioses, que és un veïnat de Cruïlles, molta gent explicava i explica que un senyor feudal que tenia el dret de cuixa va morir a mans de les dones d'aquells masos, després que sortissin a esperar-lo un dia que va anar-hi disposat a exercir el seus suposats drets. «Aquelles dones són unes rabioses», deien. I d'aquí va quedar el nom al veïnat. Tot plegat podria ser casual, però darrere de les llegendes no tot és mentida.